

Juryrapport Amarte Literatuurprijs 2026

‘Leven is een vorm van onzeker zijn, niet weten wat nu of hoe. Op het moment dat je weet hoe, begin je een beetje te sterven. De kunstenaar weet het nooit helemaal. We raden. We hebben het misschien mis, maar we springen en springen opnieuw in het donker.’ Die woorden, van choreografe Agnes de Mille, benaderen het perspectief van het Amarte Fonds – een perspectief dat wij als jury door de maanden heen steeds beter leerden kennen. Ook een jury is onzeker, moet wel oordelen maar weet het nooit helemaal. In de oude keuken van het grachtenpand waarin Amarte gehuisvest is, keerden we steeds opnieuw terug naar dezelfde vragen: hoe kijken we eigenlijk? Wat voor lezers zijn we, waarom vinden we wat we vinden en wat is het dat wij niet zien?

We lazen en herlazen de boeken, ontdekten dat we soms radicaal van mening verschilden, merkten dat elk boek verandert wanneer je het vaker en beter bekijkt. Zoals je nooit in dezelfde rivier stapt, lees je ook nooit twee keer precies hetzelfde boek. Dat is deel van het spel dat schrijvers spelen. Wat moet er worden vastgelegd en wat juist aan de verbeelding van de lezer worden overgelaten? Hoeveel woorden vraagt het om te zeggen wat er hier en nu gezegd moet worden?

We zochten naar een onderscheidende stem, maar op de lijst stonden veel boeken die, elk op hun eigen manier, onderscheidend waren. Er waren criteria om onze discussies te sturen, woorden als vernieuwing, urgentie en experiment – woorden die op allerlei plekken zo vaak zijn herhaald dat ze op zichzelf misschien weinig betekenen. Ze krijgen hun betekenis alleen in het maken zelf, in de keuzes die elke schrijver steeds opnieuw maakt. Want wat is het evenwicht tussen vernieuwing en vakmanschap? Hoeveel sturing geef je aan een experiment? Wat maakt een boek urgent voor wie? Er is geen eenduidig, geen altijd geldend antwoord op die vragen. Literatuur – wat dat dan ook is – komt tot leven juist door het gesprek, soms de verhitte discussie erover. Door het hele koor aan stemmen en door de bereidheid van elke maker om het avontuur aan te gaan, het nooit helemaal te weten en misschien wel mis te hebben. Om steeds opnieuw in het donker te springen.

We kozen voor een auteur die vanuit dat donker een heel eigen universum bouwde, iemand die uiteenlopende registers met elkaar wist te verweven en zo een nieuwe taal vond voor een van de oudste figuren uit de wereldliteratuur. Dit literair werk is een speels avontuur vol van verbeelding. Steeds wanneer je denkt te weten wat je leest, slaat de auteur weer een andere weg in – zoals dat hoort wanneer je schrijft over de duivel, die tenslotte vele vormen heeft. Maar niet eerder had hij deze vorm; niet eerder kreeg hij een verhaal waarin de onderwereld door een naaktslak geregeerd wordt, waar je in de kleuren van de uitgewoonde winter je handen kunt warmen aan een denkbeeldige vlam, waar een engel leegloopt als een dooie uier; en waarin iemand die op het punt staat te verdrinken,

extatisch reageert omdat onder water zijn onbevangenheid geopend is en hij plotseling veel meer ziet. 'Want alles tintelt in hem, alsof iets heel kostbaars, iets heel dierbaars dat hem ooit ontnomen was op dit moment aan hem wordt teruggegeven.'

De Amarte Literatuurprijs 2026 gaat naar *Addertje* van Jolanda Kooijmans.

— door Wytske Versteeg (penvoerder namens de jury).

Jurybeoordelingen Longlistnominaties

Addertje – Jolanda Kooijmans (poëzie)

Een diffuus bezielde wereld van kwaad, donderstenen en plaaggeesten. Een ritmische, vindingrijke, vervreemdende en toch warme bundel die in taalspel hedendaags aandoet, maar stevig is gestoeld op historische kennis. *Addertje* beweegt zich buiten alle hokjes, wonderschoon in zijn raarheid en eigenzinnigheid, met een scherpe, singuliere en toch toegankelijke beeldtaal. Als lezer word je meegevoerd in een achtbaan van registers en associatieve beelden die je loszingen van je stoel. De auteur heeft duidelijk plezier beleefd aan dit speelse, spreektaalige werk, dat nergens flauw of geforceerd aanvoelt en ook bij herlezing stevig blijft staan. Er is niemand die momenteel poëzie schrijft zoals Kooijmans dat doet.

De buitengewoon geslaagde opvoeding van Frida Wolf – Maria Kager (roman)

In haar veelgeprezen debuutroman *De buitengewoon geslaagde opvoeding van Frida Wolf* speelt Kager vakkundig met registers en vormconventies om het verhaal te vertellen van Frida en haar eigenzinnige familie naast de Haarlemse koepelgevangenis. Haar stilistische kracht en durf is evident. In elk hoofdstuk verkent de schrijfster nieuwe vertelvormen met historische en literaire uitstapjes. Kager is bovenal een buitengewoon onderhoudende schrijver. De lezer hecht zich aan de personages, die geloofwaardig en vaak humoristisch tot leven worden gewekt. De laconieke Frida, haar onverstaanbaar competente moeder, maar vooral de neurotische vader zijn onvergetelijke figuren.

De eilanden van goed en kwaad – Adwin de Kluiver (literaire non-fictie)

De Kluiver vertelt over eilanden met grote kennis en eruditie, en met een voelbaar groot plezier dat van de pagina's afspat. Het boek steunt op grondig onderzoek en de verschillende vertelstijlen worden knap en soepel afgewisseld: 'De Amerikaanse miljonair Robert K. Graham, die zijn geld had verdiend met de uitvinding van onbreekbare en krasvrije plastic brillenglazen, probeerde begin jaren zeventig een eiland te kopen.' *De eilanden van goed en kwaad* is een tot de verbeelding sprekend, encyclopedisch werk waarin uiteenlopende eilandgeschiedenissen de soms bizarre aspecten van het menselijk gedrag voor het voetlicht brengen. De illustraties en de vormgeving maken het boek extra aantrekkelijk.

Elders – Ilse Josepha Lazaroms (roman)

Een ingetogen, nachtelijke overpeinzing van een vrouw die zich afvraagt of ze zich ooit ergens thuis kan voelen. Met bezwerende, terugkerende zinnen – ‘Boven slaap je. Beneden zit ik.’ – probeert de verteller te doorgronden waarom ze heeft gezworven en waarom ze is teruggekeerd. *Elders* is een bedachtzame, mooi geschreven en zorgvuldig geformuleerde meditatie op het moeder- en kunstenaarschap. In haar stille, fragmentarische stijl combineert Lazaroms persoonlijke reflectie met verwijzingen naar gender- en feministische theorie, en naar intergenerationeel conflict. Een poëtische zoektocht waarin voor de auteur voelbaar veel op het spel staat. Want waar is elders, wie is elders, en is elders niet gewoon hier in plaats van daar?

Ik, de ander – Jante Wortel (roman)

Indringend, compact en spannend verhaal over een jonge vrouw die verstrikt raakt in een toxische relatie en toeschouwer wordt van haar eigen destructie. *Ik, de ander* is geschreven in zeer korte hoofdstukken, met een geraffineerde opbouw. Stijl en inhoud zijn sterk verweven: het verdwijnen van het personage wordt zichtbaar in de tekst, doordat de lezer nauwelijks iets over haar te weten komt. Daarmee is de verteller allerminst eendimensionaal: de jonge vrouw verlangt zowel naar goedkeuring als straf. Het stilistisch sterke en dwingende ritme van Wortel versterkt bovendien de beklemming: je wilt niet verder lezen, je weet dat het slecht zal eindigen, en toch lees je door.

Kijk es naar al dat licht – Alara Adilow (roman)

Een eigenzinnige en experimentele debuutroman over twee outsiders en hun zoektocht naar succes en het recht om te bestaan: ‘Vluchten is vaak het enige wat je de mogelijkheid tot overleving geeft. Ze jatte fietsen en dacht: als ik genoeg steel, neem ik mijn moeders zorgen weg. Ze dacht: fuck de wereld. Ze dacht: Thug Life.’ Adilow schrijft met bravoure en lef, en hanteert verschillende taal- en registerwisselingen die elkaar in hoog tempo afwisselen – van intellectueel naar streetwise, van lyrisch tot essayistisch en satirisch. De roman onderzoekt overlevingsdrang en seksualiteit in de breedste zin, een zoektocht die tegelijkertijd hoogst individueel is en universeel. *Kijk es naar al dat licht* is een intelligente en volledig unieke roman in de Nederlandse literatuur qua onderwerp en toon, van een auteur die risico's durft te nemen en duidelijk veel in haar mars heeft.

Kleine heilige dingen – Annemieke Dannenberg (roman)

Een verfrissend afwijkend romandebuut over de *coming of age* van hoofdpersoon Judith. Verhalen over een streng religieuze opvoeding binnen het protestantisme zijn er wel meer, maar *Kleine heilige dingen* is zeldzaam licht en vriendelijk. Dat is des te opmerkelijker omdat Judith worstelt met waanvoorstellingen en ontluikende lesbische gevoelens. De combinatie van religieuze beleving, psychische ontregeling en romantiek maakt het boek tegelijk aandoenlijk en onderhuids beklemmend. De roman excelleert in de hallucinante beschrijvingen van de wanen die Judith beleeft. *Kleine heilige dingen* getuigt duidelijk van talent en ambitie en weet een complexe, overtuigende wereld neer te zetten die voor velen verborgen blijft.

Korstmos – Rinske Bouwman (roman)

'Hij is buschauffeur, zij is game developer, ze zijn twaalf jaar samen en niet bang voor de toekomst. Zij: uitgezaaide baarmoederhalskanker. Hij – ' *Korstmos* is een ingenieuze, verrassende roman over buschauffeur Marius, die mantelzorger is en tegelijk een parallel leven leidt in een virtuele realiteit. Bouwman durft pijnlijke vragen te stellen en schrijft invoelend over rouw en afscheid. Met scherpe observaties en een fijn, droogkomisch gevoel voor humor weet ze aangrijpende beelden op te wekken en zet ze een geheel eigen wereld neer. *Korstmos* is een stilistisch sterke, fantasievolle roman, die door de auteur met grote nonchalance en trefzekerheid wordt gestuurd en op toegankelijke, originele wijze grote thema's aanvielt en bespreekbaar maakt.

Mensen als zonnen en mensen als manen – Xillan Macrooy (roman)

Een beeldende *coming of age*-debuutroman over Lanny, die worstelt met zijn coming-out en de complexe band met zijn tweelingbroer, leest als een brandend vuur. Macrooy hanteert een spannende mix van stijlen en taalregisters, zijn taalgebruik is verrassend en dynamisch. *Mensen als zonnen en mensen als manen* is een hartstochtelijk geschreven, gedurfd boek, dat je blijft doorlezen. Het voert je mee van de wereld achter de voordeur van het blauwe huis in Paramaribo naar het overweldigende Amsterdam. Een jongen die zich meer maan voelt dan zon. De mooie taal en het samenspel van elementen uit de straattaal, het Sranan, Engels en Surinaams-Nederlands voelt vernieuwend en werkt begeistertend. Een schrijver is hier geboren.

Oerbos – Dore van Duivenbode (literaire non-fictie)

Prikkelende onderzoeksjournalistiek over de bedreigde oerbossen in Oost-Europa, waarmee Van Duivenbode een wereld laat zien die voor velen vrijwel onzichtbaar blijft. Een reis door Polen, Oekraïne en Roemenië die niet alleen de auteur, maar ook haar lezers ver buiten de gebaande paden brengt vormt het decor van dit mooie, diep-persoonlijke verhaal dat tegelijkertijd stoelt op gedegen onderzoek. Van Duivenbode blinkt uit in de sfeertekening van de landschappen waardoor ze zich beweegt, en het leven van de mensen die ze ontmoet. Met fijngevoeligheid en oog voor detail toont ze de dagelijkse levens van inwonende studenten op een boschool, boswachters, en de oude mensen die achterblijven in leeglopende dorpen. Het resultaat is een boeiend en belangwekkend boek dat inzicht geeft in de tegenstrijdige belangen – cultureel, sociaal, economisch – die de stille ecologische ramp die zich in Europa voltrekt veroorzaakt.

Ons gaan allemaal – Benzokarim (poëzie)

Benzokarim slaat de taal eerst stuk en eigent die zich daarna opnieuw toe via een volstrekt eigen grammatica en poëzie waarbij vrijelijk wordt geput uit het Arabisch, Engels, Nederlands en Afrikaans. Deze bundel, over rouw en eenzaamheid, bevat heldere beelden met terugkerende motieven die de thematische gelaagdheid versterken. De stijl is ritmisch en licht ontregelend zonder af te doen aan toegankelijkheid. Een ontroerende bundel van een volstrekt autonome dichter die er bovendien in slaagt om dat wat op het podium werkt te vertalen naar papier. Je hoeft niet alle zinnen te kunnen herleiden om aan het einde van de bundel toch te kunnen concluderen dat je een schitterende en overweldigende wandeling hebt gemaakt.

Rouwdouwers – Falun Ellie Koos (roman)

Deze veelgeprezen debuutroman is ijzersterk opgebouwd en strak gecomponeerd. De beelden zijn sterk en goed doordacht, de plekken overtuigend weergegeven dat het lijkt of je er zelf bent, het taalgebruik is helder en er staat geen zin. Koos heeft een eigenzinnige vertelstem die je vastgrijpt en niet meer loslaat; de personages in dit boek vergeet je niet snel. *Rouwdouwers* laat op indringende wijze zien hoe meedogenloos de wereld kan zijn, hoeveel pijn liefde kan doen en dat het lang niet altijd mogelijk is om elkaar te redden of zelfs maar om te ontsnappen – en waarom het de moeite is om dat wel te proberen.

Stad O. – Koen Caris (roman)

Stad O. is een intrigerende toekomstroman, die overtuigend uitwerkt waarom het moeilijk is om weg te lopen van een wereld waarin jouw welvaart voorop lijkt te staan. Wat gebeurt er als je dat ziet waarvan iedereen liever wil weggijken? Caris observeert scherp en leidt de lezer soepel door het verhaal heen; zijn utopie wordt steeds beklemmender. *Stad O.* is gemodelleerd naar het verleden, maar gaat over de toekomst en het heden. Caris is een verhalenverteller die je op subtiele wijze uitnodigt om vragen te stellen bij dat wat het dagelijks leven je als vanzelfsprekend voorschotelt.

The Great Marc Evers – Gemma Plum (graphic novel)

Een belangrijk verhaal over de topsporter Marc Evers die, autistisch en verstandelijk beperkt, de meest succesvolle paralympische zwemmer van Nederland werd. Dit is niet het succesverhaal van een individu, maar van een hele omgeving die weigerde zich neer te leggen bij de adviezen van experts die enkel een handicap zagen. Op originele en overtuigende wijze zet Plum in deze graphic novel tekst en beeld in om de lezer meer te laten begrijpen van Evers' wereld: de overprikkeling en uitbarstingen, de noodzaak voor eindeloos geduld, het doorzettingsvermogen, het steeds blijven herhalen en opnieuw beginnen. In prachtige tekeningen toont dit boek hoeveel er wél kan als we bereid zijn om buiten de hokjes te denken.

Witte Paarden & Blauwzuur – Cees van den Boom (roman)

Een overdonderende debuutroman over een tiener die wegloopt van huis. *Witte Paarden & Blauwzuur* vertelt het verhaal van een merkwaardige odyssee, waarvan langzaam duidelijk wordt waar die heenvoert en waarvandaan. Van den Booms schrijfplezier en talent zijn evident, en zijn bravoure werkt aanstekelijk. De stijl van zijn roman is maximalistisch en uitdagend, de perspectiefwisselingen zijn knap gedaan en overtuigen ook zonder inleiding of veel toelichting. Karakters komen overtuigend tot leven door treffende details en psychologische sensitiviteit. Een roman die blaakt van de ambitie met een einde dat ontroert.

Juryleden Amarte Literatuurprijs 2026

Fiep van Bodegom is schrijver, criticus en vertaler. Ze publiceerde recensies, essays, interviews, vertalingen en proza. Ze is redacteur van Extra Extra Magazine en doceert aan de afdeling Creative Writing bij Artez University of Arts.

Bibi Dumon Tak debuteerde in 2001 met *Het koeienboek*, een non-fictieboek voor kinderen over koeien. Vele boeken zouden volgen: meestal non-fictie voor kinderen, vooral over dieren. In de loop van de tijd kwamen er andere genres bij, zoals jeugdboeken, prentenboeken, poëzie en (non) fictie voor volwassenen. Voor haar oeuvre ontving ze de *Theo Thijssenprijs*.

Maxim Februari is schrijver en rechtsfilosoof. Zijn debuutroman verscheen toen hij 26 was, sinds die tijd wisselt hij af tussen fictie en non-fictie. In 2020 is hem de P.C. Hooftprijs voor beschouwend proza toegekend; in 2025 is hem door de VU een eredoctoraat in de rechten verleend. Hij is columnist voor *NRC* en werkt aan een roman.

Lars Meijer is schrijver, redacteur bij Perdu en redactiecoördinator van DIG (De Internet Gids). Hij rondde Creative Writing aan ArtEZ in 2020 af met *Alleen mijn vrienden zijn bang*. In 2024 verscheen het werk in vertaling als *I'll Hide Your Name Inside a Word* bij Furious Beautiful Press. Hij nam in 2025 deel aan de schrijfresidentie van deBuren. Zijn teksten verschenen onder andere op *Jacobin Nederland*, *Versopolis*, *SKUT* en in *De Nederlandse Boekengids*, *Extra Extra* en *nY*. Bespiegelingen op het werk van Paul Thek en Derek Jarman werden opgenomen in bloemlezingen van Pilot Press. Momenteel werkt hij aan zijn debuutroman.

Wytske Versteeg schrijft romans en non-fictie. Voor haar meest recente boek *Waar. Over de kunst van het (niet) weten* ontving ze de Jan Hanlo Essayprijs Groot. Daarnaast publiceerde ze de veelgeprezen romans *Het Gouden Uur*, *Grime*, *Quarantaine*, *Boy*, *De Wezenlozen* en de non-fictieboeken *Dit is geen dakloze* en *Verdwijnpunt*, een persoonlijke zoektocht rond trauma en taal. Haar werk werd bekroond met onder andere de Frans Kellendonkprijs, BNG Literatuurprijs en VrouwDebuutprijs en vertaald in acht talen.